

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

شفاقت از دیدگاه

قرآن

معصومه قره داغی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شفاعت از دیدگاه قرآن

نویسنده:

معصومه قره داغی

ناشر چاپی:

معصومه قره داغی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	شفاعت از دیدگاه قرآن
۶	مشخصات کتاب
۶	شفاعت از دیدگاه قرآن
۷	مشمولین شفاعت
۸	شافعین
۸	پاورقی
۸	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

شفاعت از دیدگاه قرآن

مشخصات کتاب

عنوان: شفاعت از دیدگاه قرآن
پدیدآورندگان: معصومه قره داغی

شفاعت از دیدگاه قرآن

حدود سی آیه در قرآن مربوط به شفاعت است که به چند دسته تقسیم می‌شوند: ۱ - آیاتی که شفاعت را نفی می‌کنند، مانند: «یوم لا یبع فیہ ولا خلة ولا شفاعة»، روزی که معامله و دوستی و شفاعت در آن نیست. (سوره بقره، آیه ۲۵۴). ۲ - آیاتی که تنها به شفاعت خداوند صراحت دارند. مانند: «ما لکم من دونه من ولی ولا شفیع» برایتان غیر از او هیچ یاور و شفاعت کننده‌ای نیست. (سوره سجده، آیه ۴) ۳ - آیاتی که از شفاعت دیگران با اذن خداوند یاد می‌کنند. مانند: «من الذلذی یشفع عنده الا باذنه» چه کسی در نزد او [خداوند] شفاعت میکند مگر به اذنش. (سوره بقره، آیه ۲۵۵). ۴ - آیاتی که شرایط شفاعت شوندگان را بیان می‌کنند. مانند: الف) «و لا یشفعون الا لمن ارتضی» شفاعت نمی‌کنند مگر برای کسی که مورد رضایت خدا باشد. ب) «ما للظالمین من حمیم ولا شفیع» برای ستمکاران، دوستدار و شفیع نیست. ج) «و سینغفرون للذین آمنوا» فرشتگان برای کسانی که ایمان آورده‌اند دعا و استغفار می‌کنند. از آیات گذشته روشن می‌شود که شفاعت بی قید و شرط نیست و اصل شفاعت، شفاعت کننده و شفاعت شونده همه به اجازه و اذن خداوند است. علاوه بر آن، شفاعت شونده باید واجد شرایطی باشد که برخی از آنها ذکر شد و اگر کسی واجد شرایط نباشد مورد شفاعت قرار نمی‌گیرد. هر چند که همسر پیامبر باشد. چنانکه همسر نوح و لوط (ع) به علت فسق مشمول شفاعت نمی‌شوند. چنین شفاعتی مردم را تن پرور بار نمی‌آورد. زیرا شفاعت، تنها شامل تلاشگرانی است که برای ادامه راه نیاز به قدرتی دارند که در کنار آنان باشد. چنین شفاعتی ایستادن در برابر اراده خداوند نیست. زیرا خداوند هم اراده کرده است مجرم را کیفر دهد و هم خواسته که گروهی مشمول رحمت و عفو قرار گیرند. شفاعت بدین معنا نیست که رحم دیگران بیش از خداست. چون اولیاء خدا به لطف و رحمت او اجازه شفاعت می‌گیرند. پیدا است که شفاعت، اراده خداوند را تغییر نمی‌دهد بلکه همانند توبه است. آری، گناه کاری که اولیاء خدا به او لطف کنند حالت دیگری غیر از توبه دارد. ضمناً در دنیا راه بخشش گناه متعدد است. شفاعت از «شفع» گرفته شده و آن در اصل به معنی جفت گرفته شده است. و در واقع مثل این است که شخص شفیع با وسیله ناقص شفاعت شده، ضمیمه می‌شود و تشکیل یک زوج می‌دهد که با آن جلب منفعت یا دفع ضرر از خود می‌کند. البته نه هر نفع و ضرری زیرا در مواردی که اسباب طبیعی، ایجاب خیر و شر می‌نمایند مانند گرسنگی و تشنگی، هرگز شفاعت نمی‌طلبیم بلکه به دنبال اسباب طبیعی می‌رویم. ما فقط در مورد سود و زیانها که از ناحیه اجرای قوانین عمومی یا خصوصی اجتماع به ما متوجه می‌شود، شفاعت می‌طلبیم با این توضیح که میان مولا و بنده و هر حاکم و محکومی احکامی وجود دارد که اگر به آن عمل شود مستوجب پاداش خواهد بود. گاهی این پاداش، مدح و تمجید است و گاهی منافع مالی یا مقامی و برعکس، اگر مکلف سرپیچی و مخالفت نماید مستوجب کیفر و مجازات می‌شود که گاهی مذمت و توبیخ است و زمانی هم ضرر مادی یا معنوی خواهد بود. بنابر این در باب احکام دو نوع قرار داد است: یکی قرارداد اصل حکم و دیگری قرارداد تبعات و نتیجه حکم که پاداش موافقت و کیفر مخالفت تعیین می‌گردد. این یک اصل قطعی است که در جمیع انواع حکومت‌های عمومی در میان ملتها و حکومتها نسبت به زیر دستان حکمفرماست. اگر کسی بخواهد بدون تهیه مقدمات به پاداشی برسد و یا از مجازاتی برهد، اینجاست که مورد شفاعت و تاثیر آن است. البته نه در همه جا و برای همه کس. چه اینکه کسی که اصلاً لیاقت نیل به کمالی را دارا نیست و یا

اساساً رابطه‌ای میان او و آن که شفاعت نزد او می‌شود وجود ندارد. زیرا شفاعت یک سیر مستقل نیست. بلکه متمم و مکمل سبب است. از طرفی تاثیر شفاعت شفیع، یک تاثیر گزاف و بی‌جهت نیست بلکه باید شفیع متوسل به چیزی شود که در کسی که نزد او شفاعت می‌کند مؤثر گردد و طالب شفاعت را به ثواب منظور برساند و یا از عقاب و کیفر نجات بخشد. بنابر این شفیع از مولای بنده در خواست نمی‌کند که از مقام مولویت خود و عبودیت بنده‌اش صرف نظر کند. همچنین از وی تقاضا نمی‌کند که از حکم و تکلیف خود دست بردارد. و نیز از او نمی‌خواهد که قانون مجازات خود را در همه جا یا در این مورد معین ابطال کند. خلاصه اینکه شفاعت کننده نه تاثیری در مقام مولویت و عبودیت دارد و نه در حکم و نه جزای حکم، بلکه او با قبول این جهات سه گانه، متوسل به یکی از جهات زیر شده و مقصود خود را به کمک آن عملی می‌سازد: الف) صفاتی که در شخص مولا وجود دارد و مستوجب عفو و اغماض است مانند بزرگی و کرم و بخشش و شرافت او. ب) اوصافی که در بنده است و مقتضی ترحم بر او است مانند فقر و مذلت و کوچکی و پریشان حالی او. ج) اوصافی که در خود شفیع است مانند نزدیکی او به مولا و داشتن شخصیت و مقام در نزد وی. از این بیانات روشن می‌شود که کاربرد شفاعت این است که یک رشته عوامل مؤثر در رفع عقاب را بر عوامل ایجاب کننده آن، برتری می‌دهد. در حقیقت شفاعت یعنی واسطه شدن در رساندن نفع و یا دفع ضرر از کسی به عنوان حکومت نه به عنوان مبارزه و تضاد. در ضمن، معلوم شد که شفاعت از انواع سبب است. زیرا آن عبارت است از ساطت سبب نزدیک در میان سبب بعید و مسبب آن. سببیت خداوند از دو جهت ممکن است مورد توجه قرار گیرد: نخست از جهت تکوین یعنی اینکه تاثیر از ناحیه او شروع می‌شود و اسباب به او منتهی می‌شوند. دیگر از جهت تشریح، یعنی بر ما منت گذارده و دستوراتی را مقرر داشته است و پاداشها و کیفرهایی در عالم دیگر برای پیروی یا مخالفت آنها قرار داده است و پیغمبرانی برای اتمام حجت فرستاده است. بعضی از آیات، بیان کننده شفاعت تکوینی می‌باشد. یعنی وساطت علل و اسباب در میان او و مخلوقاتش در تنظیم وجود و بقاء آنهاست. اما بعضی از آنها در مورد شفاعت تشریحی است که در مورد خداوند متعال، صادق است مانند آیه ۲۳ از سوره سبأ، آیه ۱۰۹ از سوره طه، آیه ۲۶ از سوره نجم، آیه ۲۸ از سوره انبیاء و آیه ۸۶ از سوره زخرف. این آیات مقام شفاعت را برای عده‌ای از ملائکه و افراد بشر به اذن و رضای خداوند تثبیت می‌کند و در واقع خداوند این مقام را به آنها بخشیده بنابر این آنان با توسل به رحمت و عفو و مغفرت و سایر صفات عالیه خداوند می‌توانند بنده گناه کاری را که مستوجب عقوبت گردیده مشمول رحمت و آمرزش حق سازند. بر اساس آیات قرآن کریم خداوند می‌تواند بر اثر شفاعت، عملی را به عملی دیگر تبدیل کند. همچنان که ممکن است عمل موجودی را معدوم یا عمل کمی را زیاد و یا عمل معدومی را موجود سازد. خلاصه خدا هر چه اراده کند، انجام می‌دهد البته همه کارهای او از روی مصلحتی و علتی است. در این صورت چه مانعی دارد که یکی از این مصالح و علل، شفاعت انبیا و اولیاء و بندگان مقربش باشد که نه گزاف است و نه ظلم.

مشمولین شفاعت

مشمولین شفاعت همان اصحاب یمینند. یعنی از دین و اعتقاد صحیح برخوردارند. از آیه اول سوره نساء استفاده می‌شود، تنها گناهان کبیره است که تا قیامت باقی می‌مانند و الا- کسانی که مرتکب گناهان صغیره شدند به مفاد این آیه، مورد عفو قرار می‌گیرند. «ان تجتنبوا کبائر ما تنهون عنه یکفرون عنکم سیئاتکم» منظور از دادن نامه عمل به دست راست پیروی از امام و پیشوای حق و از دادن به دست چپ پیروی از پیشوای باطل و گمراه کننده است. باز در جای دیگر خداوند فرموده است. «و لا یشفعون الا لمن ارتضى» (انبیاء ۲۸). بر اساس این آیه، شفاعت تنها در حق کسانی است که خدا از آنها خشنود است. در اینجا خشنود بودن را مطلق ذکر کرده و آن را مقید به عمل و چیز دیگری نکرده است. لذا معلوم می‌شود منظور خشنودی از خود آنها یعنی از دین آنها و نه خشنودی از اعمالشان. بنابر این مفاد این آیه هم منطبق بر آیات سابق می‌شود. از مجموع این آیه‌ها نتیجه می‌گیریم که مشمولین

شفاعت کسانی هستند که معتقد به دین حق می‌باشند اما گناهان کبیره‌ای انجام داده‌اند. [۱].

شافعین

شفاعت بر دو قسم است: شفاعت تکوینی و شفاعت تشریحی شفاعت تکوینی عبارتست از وساطت علل وجودی در میان خداوند و موجودات دیگر. از این نظر تمام اسباب و علل وجودی، شفیع محسوب می‌شوند. شفاعت تشریحی نیز خود بر دو قسم است: یکی شفاعت کنندگان در دنیا که سبب مغفرت، آمرزش و قرب الهی می‌شوند. موارد زیر را می‌توان از جمله این شفاعت کنندگان برشمرد: توبه، [۲] قرآن [۳] و ایمان [۴] عمل صالح، مساجد، مکانهای متبرک، روزهای شریف، انبیاء، ملائکه و مؤمنان. دیگری شفاعت کنندگان در جهان آخرت و قیامت، یعنی ملائکه، انبیاء، شهدا. از آیه ۱۴۳ سوره بقره، این گونه استفاده می‌شود که منظور از شهدا، شاهدان اعمال هستند. نه کشته شدگان در راه خدا.

پاورقی

[۱] ر.ک. تفسیر المیزان، ج، ص.

[۲] سوره زمر، آیه ۵۴.

[۳] سوره مائده، آیه ۱۶.

[۴] سوره حدید، آیه ۲۸.

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی) آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می‌کنند

بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می‌دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به

محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزارهای علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزارهای تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،

هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

